

La guerra de Bòsnia no s'acaba encara

Participen en aquesta taula rodona el senador David Marca, els periodistes Lluís Foix i Vicent Partal i el professor Francesc Veiga. David Marca és senador de CiU per Girona i ha estat a Bòsnia fa poc, com a membre d'una delegació d'observadors. Lluís Foix és director adjunt del diari *La Vanguardia*. Francesc Veiga és professor universitari i acaba de publicar el llibre *Els Balcans: la desfeta d'un somni*. Modera la taula Josep Martinoy, cap d'internacional del diari *El Punt*.

JOSEP MARTINOY: Quina opinió us mereix el clima anterior a la intervenció?

FRANCESC VEIGA: No us fa l'efecte que hi ha alguna cosa pactada? A mi, el bombardeig del mercat em sembla un muntatge. Hi havia coses molt estranyes. Els tendals estaven tots drets, i un impacte gros d'artilleria no és cap broma. Entre els cadàvers no hi ha cap dona, i estan tots molt destrossats. Després no es veu cap rostre dels cadàvers; dels sis que surten, només se'n veu un. També ens diuen que hi ha 150 ferits i no hi ha cap dona entre ells. Si recordeu la matança de la primavera del 92, s'hi veia molta gent per terra, cridant auxili, i en aquest mercat no es veu res de semblant.

VICENT PARTAL: Em pareix molt difícil que es pugui muntar una farsa d'aquestes dimensions.

F. V.: Recordeu allò de Timisoara? Hi havia molta gent allí, i, els cadàvers, els havien tret d'un cementiri comunal. Quanta gent ho sabia allò? Molt poca. Era un secret i tardà molt a descobrir-se.

J. M.: L'explosió va fer tants de morts perquè va tocar un terrat i va esclatar i això explicaria que els tendals estiguessin drets; és a dir que l'explosió va venir de dalt.

F. V.: En tot cas fixeu-vos-hi: al gener hi ha un crescendo d'intervencionisme. No acaba de quallar i arriba una picabaralla entre francesos i nord-americans a final de gener. Això dura una setmana. Després hi ha l'arribada del Jirinovski, que encara fa pujar més la calda, i finalment hi ha la visita de les presidentes de Turquia i el Pakistan que encara encén més l'ambient. En acabat hi ha dues o tres granades seguides que maten tres persones, deu persones, i la cirereta final: l'explosió al mercat. No és que, de sobte, passés un *txetnik*

Coincidint amb l'arribada als quioscos d'aquest número haurà expirat l'ultimàtum de l'OTAN als serbis de Bòsnia perquè aixequin el setge de Sarajevo. Però, encara que ho facin, la guerra de Bòsnia no s'haurà pas acabat i Occident haurà de demanar-se què vol fer. Aquesta taula rodona vol endinsar-se en l'endemà del setge a la capital de Bòsnia i Hercegovina.

borratxo i s'excedís, sinó que hi ha com una mena de crescendo. Finalment ens trobem amb aquest dubte de si cal intervenir-hi o no. Són dades significatives.

LLUIS FOIX: Jo estic en favor de la intervenció. Fins i tot crec que ja s'havia d'haver fet al 1992, quan es va formular la primera amenaça. Però bé, ara totes les forces d'Occident, i sobretot els EUA, s'han adonat que aquesta és una guerra que no es podrà aturar per les armes i que probablement s'estendrà a altres repúbliques, com Macedònia. Ara ja veuen clar que la intervenció és imprescindible, però també que la guerra s'estendrà.

V. P.: Que s'estenga o no depèn de molts factors, especialment del govern serbi. I ací sí que hi hauria un possible pacte, tal com sembla insinuar Veiga, perquè últimament sí que es veu una certa disfunció entre el govern serbi i el Govern serbi de Bòsnia. Des de Pale, des del Govern dels serbis de Bòsnia, no es veu amb tanta claredat la situació com des de Belgrad. I em pregunte fins a quin punt la jugada no és de pressionar més Belgrad que no Pale. Pel que fa a la intervenció militar directa, és ben clar que la guerra ha estat fins ara desigual per l'embargament d'armes al Govern bosnià. Els informes de Sarajevo demostren fins a quin nivell la desigualtat es total. En aquest sentit el bombardeig de Sarajevo, o la retirada dels serbis sense esperar el bombardeig, pot provocar la introducció d'un factor de reequilibri que després ja veurem com es compensa. Brzezinski, per exemple, defensa que el que ha de fer Occident és involucrar-se militarment en favor del Govern de Bòsnia i ajudar-lo a guanyar la guerra. En aquest sentit l'interrogant és: a partir d'ací, què?

F. V.: Parlem de Pale com si es tractés d'un govern monolític en un estat constituït. A Pale funciona una cosa semblant al que podrien ser les Juntas de Defensa de la guerra de la independència espanyola. L'alcalde d'on sigui, amb el capellà tal i els seus quatre amics. Parlem d'una guerra en la qual les relacions són de veí a veí. Un mica en broma recorda Puerto Hurraco en gran; s'hi assembla bastant. No hi ha qui controli, de fet, res.

DAVID MARCA: La gent de l'oposició de Belgrad, que n'hi ha poca, però que va aug-

mentant, ens deia que Karadzic era molt perillós, que no escolta, té idees pròpies i sempre va a la seva...

LL. F.: De totes maneres el problema central no és a Pale. Jo considero que la guerra no s'acabarà fins que no s'acabi el govern de Milosevic a Belgrad. Un govern que ha esborrat fronteres, que ha envaït un altre país, que ha desafiat la comunitat civilitzada. Hi ha qui, com Ernest Lluch, diu que la culpa és de tots. Doncs, no senyor. La culpa no és de tots, sempre hi ha algú que comença. D'acord que tots fan animalades ara. Però uns van començar. I crec que fins que el senyor Milosevic no se'n vagi, no canviaran les coses.

F. V.: Aquesta guerra té un gran pecat i és que és una guerra que es fa a Europa, perquè, si fos a fora, no ens importaria gens. I el grau d'emocionalitat afegit que això té ha contribuït a descontrolar les coses. Des del meu punt de vista, és una guerra d'uropeus que els occidentals s'han posat al cap que poden solucionar. I no sé per què. Què vol dir culpes? El tema de la culpabilitat és molt metafísic. Aquí hi ha un problema de fons i és que sempre volem imposar una solució a l'últim moment i al preu més baix possible, o sigui quatre bombes concentrades...

LL. F.: El problema d'aquesta guerra és que es fa en nom d'una ideologia que pensa això

Lluís Folx, Francesc Veiga, Josep Martinoy, David Marca i Vicent Partal. Els nostres convidats a la taula rodona.

dels altres: "No et suportro, i per això no tens dret a viure aquí".

V. P.: De metafísica, res. Aquí hi ha un procés polític molt clar. Aquesta guerra comença un dia que s'aboleix l'autonomia del Kosovè i la Voivodina i continua en el moment que es comença a sabotar des de Sèrbia el procés constitucional de l'ex-Iugoslàvia. És Sèrbia qui es nega a admetre que un croat agafe la presidència rotatòria iugoslava. En canvi, Eslovènia, Croàcia i Bòsnia van fent passos en una línia democràtica: hi ha uns senyors que guanyen unes eleccions; que fan un referèndum, i el tornen a guanyar. En el cas concret de Bòsnia, els serbis de Bòsnia sempre poden dir que ells no han votat en favor de la independència, però és que es retiren del Parlament, es neguen a votar i comencen a disparar. A partir d'ací ja no es pot dir que tots tenen la culpa.

LL. F.: Eslovènia recorre a la independència quan s'han esgotat les possibilitats que hi hagi una reforma constitucional iugoslava.

F. V.: Però se suposa que ells sabien qui tenien al costat i se suposa que sabien a què jugaven. Sempre hi ha la possibilitat d'evitar la via armada, i no es va fer. Aquestes repúbliques es van limitar a confiar que els occidentals hi intervingrien i els salvarien. I per molt que parlem de desequilibris, hi ha una dada

que també és certa: els serbis no han guanyat la guerra. I això vol dir que els altres han pogut reaccionar i han pogut resistir. I un cop s'han recuperat i resisteixen, la tàctica és d'implicar-hi Occident, que els tregui les castanyes del foc.

J. M.: El passat en aquest conflicte és important, però la qüestió més important és com quedaran les trinxeres, si s'acaba la guerra, un dia d'aquests.

F. V.: Hi haurà una reconciliació. Recordeu que dos mesos després de la batalla de Vukovar, l'emir de Kuwait va encarregar dos-cents carros de combat a Iugoslàvia, que ja no existia, i el resultat fou que serbis i croats es van posar d'acord i els van fabricar. Perquè, els canons, els fabricaven els croats, i el sistema de suspensió i els motors, els serbis. Eren molts diners i no es podien deixar perdre. L'odi i l'amor són sentiments patològics que no poden durar tota la vida. No dic que d'aquí a tres anys hi hagi una reconciliació, però que d'aquí a deu anys hi hagi una reconciliació suficient, jo crec que sí.

V. P.: Per a arribar-hi han de passar dues coses: que hi haja un Govern reconegut pels contendents i que ningú no instigue l'odi als altres. Cap d'aquestes dues coses no es dona.

LL. F.: En tot cas, si s'acaba la guerra i les fronteres queden com ara, la victòria serà sèrbia i serà enverinada. Em recorda els anys 40. No diré que Milosevic sigui un Hitler, però la gran Sèrbia que ell representa fa molt de mal a tot un corrent polític i de pensament que hi ha en aquests moments a Europa, favorable a cultivar les diferències. Tot el que ha fet Sèrbia i part del que ha fet Croàcia ha produït un mal terrible per a les aspiracions a la diferència i al nacionalisme tolerant. Fins que no sigui derrotat militarment o políticament aquest concepte, tindrem un gra al cos.

F. V.: Crec que porteu les coses massa lluny. Esteu segurs que l'odi i les enemistats són tan profundes i reals? Per dir-ho d'una manera molt ràpida: tu amb sis-centes persones armades ben entrenades paraitzes tot Barcelona a trets.

LL. F.: Només uns dies!

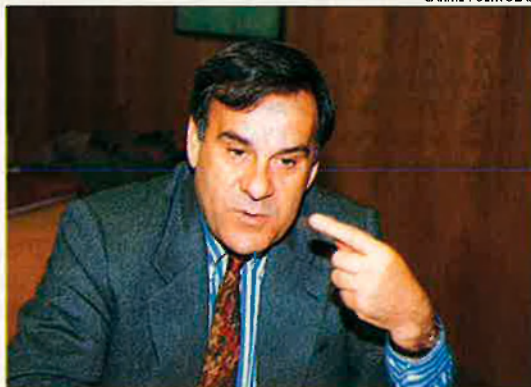
J. M.: L'altre dia, Stoltenberg va dir que ell

CARME PUÉRTOLAS

"El tema de la culpabilitat és molt metafísic. Aquí hi ha un problema de fons i és que sempre volem imposar una solució a l'últim moment i al preu més baix possible, o sigui quatre bombes concentrades..."

(Francesc Veiga)

CARME PUÉRTOLAS

"El problema d'aquesta guerra és que es fa en nom d'una ideologia que pensa això dels altres: 'No et suporto, i per això no tens dret a viure aquí.'"

(Lluís Foix)

no admetia crítiques; que si hi havia una solució per als Balcans era el pla Vance. Com valoreu aquest pla i el paper de les Nacions Unides?

LL. F.: L'ONU fa una mica el que pot, però és molt difícil. Hi ha condicionaments dels protagonistes dels conflictes i de tot el que és la composició política d'Europa

D. M.: Cal tenir en compte també que és difícil d'entendre-s'hi, en aquella situació. Perquè, en el fons, tots pensen igual. En les entrevistes que vam mantenir amb uns i altres, no hi veies cap diferència. Entre Tudjman i Milosevic hi ha molt poca diferència. De fet, només hi ha un matís: els serbis parlen de la gran Sèrbia, però els croats no parlen de la gran Croàcia. Ara, el fons de marxisme que porten enterrat hi és igual. Per ells el comunisme no ha desaparegut. I els procediments continuen essent els mateixos. A nosaltres, per exemple, ens seguien tot el dia els comissaris. Fins per a anar al lavabo; sempre els teníem al damunt. A Sèrbia era constant. Hi ha un vestit de democràcia que no és real. Gens ni mica.

V. P.: De totes maneres, i sense cap intenció de justificar els croats, es llancen a la desmembració de Bòsnia quan el pla Vance-Owen els dona un tros de Bòsnia i els diu: "Mireu, teniu dret a aquest tros de Bòsnia". El Pla Vance-Owen fou un error molt gran.

F. V.: En totes les guerres sempre hi ha hagut el debat sobre si des de fora s'hi hauria hagut d'intervenir. El problema, pels nord-americans i europeus, és que els interessa Bòsnia per arribar a Turquia. I és per això que hi ha interès a actuar-hi. És la influència de Turquia a l'Àsia central allò que preocupa els nord-americans. I Bòsnia és una cosa accessòria, sempre que no impliqui molts morts i molts problemes.

V. P.: Que els EUA tenen un interès per Turquia és evident. Però dir que el Govern dels EUA té una raó per a actuar a Bòsnia, i que aquesta raó és Turquia, és molt fort. Per la mateixa raó podríem dir que l'interès dels EUA per Bòsnia és l'interès personal de Clinton, perquè aquest, quan era governador d'Arkansas, ja va proclamar un mes de l'amistat entre Arkansas i Bòsnia. I no crec que la raó siga l'una o l'altra; en tot cas és la suma de l'una i l'altra i d'unes quantes més.

F. V.: D'acord, però hem d'entendre que les grans potències tenen més visió que no pas les petites. Els EUA tenen una visió més àmplia del que passa al món que no el Govern dels serbis de Bòsnia. I les seves posicions sempre entren en un pla molt més ample. Em fa l'efecte que vosaltres creieu que els europeus som massa importants i que els Estats Units pensen molt en nosaltres.

LL. F.: És que ho som.

F. V.: No és pas cert.

LL. F.: Quan Clinton ve a Europa, ho diu clar: el cor de la nostra política és Europa.

F. V.: Home, no caldria sinó. Però fins a quin punt no interessa als americans que el conflicte s'allargui? Vés a saber...

V. P.: No són només paraules. Un bombardeig marca una diferència d'estil. Si els Estats Units bombardegen, si l'OTAN bombardeja, o qui siga bombardeja, hi ha un canvi d'actitud rotund. Fins i tot encara que no arribe el bombardeig, si es confirma la retirada sèrbia, és evident que això passa perquè es crea una amenaça sobre ells que és molt real.

LL. F.: Si cau una bomba de l'OTAN, les coses és clar que canviaran. Tu pots dir moltes coses, però quan definitivament passes a l'acció, res ja no és com abans. Quan comences a donar bufetades no saps mai com acabarà.

J. M.: I a Europa, com ens afecta tot això?

LL. F.: Abans hi ha hagut manca de determinació perquè hi ha hagut diferents polítiques dels estats respecte al conflicte dels Balcans. Per començar, la política exterior espanyola ha estat bastant cauta i intel·ligent. No han pres mai cap decisió, i sempre s'han esperat a veure què feien els socis. I s'han alineat amb el que han dit francesos i alemanys. Respecte a Alemanya hi ha una teoria que és aquella que diu que, el conflicte, el va crear el reconeixement alemany de Croàcia i Eslovènia. Jo, d'aquesta teoria, en sóc molt contrari. Crec que Alemanya va fer el que els esdeveniments marcaven; potser es va avançar dos mesos, però això no hauria pas canviat la situació. Una altra cosa és que Alemanya sigui l'única que, de la descomposició de l'Est, n'hagi sortit beneficiada. No per la disgregació, sinó per la unitat. Ha crescut en importància fins al punt que tot Europa està pendent del què farà Alemanya en tots els camps. A l'altre costat hi ha la política de França, que ha canviat molt, en positiu, des del 89. Crec que Mitterrand sap que, a França, li convé d'estar bé amb els Estats Units, precisament per aquesta importància que adquireix Alemanya. Respecte a la política anglesa, han fet el que han fet sempre, mirar de participar en els assumptes d'Europa sense arriscar-se.

V. P.: Hi ha un mite: Alemanya fomenta la independència d'Eslovènia i Croàcia per una estratègia econòmica. I un altre: Alemanya es pot desenganxar de l'Europa Occidental. Sóc de l'opinió que res d'això no té sentit. Pel que fa al suposat imperialisme econòmic respecte als Balcans, ni l'Eslovènia independent ni la Croàcia independent no han fabricat cap llei que siga tan favorable al capital estranger com la que hi havia abans a Iugoslàvia.

F. V.: Però no oblidem que, després de la

CARME PUÉRTOLAS

"Entre Tudjman i Milosevic hi ha molt poca diferència. De fet, només hi ha un matis: els serbis parlen de la gran Sèrbia, però els croats no parlen de la gran Croàcia."

(David Marca)

CARME PUÉRTOLAS

"Fins i tot encara que no arribe el bombardeig, si es confirma la retirada sèrbia, és evident que això passa perquè es crea una amenaça sobre ells que és molt real."

(Vicent Partal)

guerra del Golf, els alemanys van pressionar per intervenir en el conflicte dels Balcans. Va ser una acció compulsiva, i una acció d'aquesta mena no em sembla gaire encertada. Tot el tema de reconeixement de les minories no es va deixar gaire acabat, i això ha tingut a veure amb Bòsnia. Si el que es reconeixia l'any 90-91 eren estats-nacions, doncs

evidentment Bòsnia no és cap estat-nació. I si Bòsnia sobrevivia, amb la seva multiplicat ètnica, per què no Iugoslàvia? Per tant, la destrucció de Bòsnia era un pas lògic després de la transformació de Iugoslàvia en estats-nació. És en aquest sentit que crec que és responsabilitat d'Alemanya. Pel que fa a la cosa econòmica, hi ha molts préstecs pel mig...

V. P.: Jo no crec que Alemanya actués moguda per un interès imperialista. És la nació de la Unió Europea que amb més facilitat pot entendre la situació dels Balcans. Pel que fa a la teoria de l'Alemanya sola, més cap a l'Europa central que no occidental, és una teoria que pot ser vendible per pors històriques però

que no es actual. A Europa, i potser al món, no hi ha dues economies que estiguen tan compenetrades com Alemanya i França.

LL. F.: Els alemanys estan suficientment vacunats perquè no es torni a repetir el passat. Si hi ha algun perill, és la forma com s'exerceixi aquesta hegemonia.

V. P.: Penseu que si Alemanya no hagués re-

conegut Croàcia en el seu moment, avui Croàcia estaria absolutament aixafada, segur. I Alemanya, en aquest sentit, crec que va fer allò que la Comunitat Europea, per manca dels mecanismes apropiats, que aleshores encara no tenia, no s'atrevia a fer. Encara sort que Alemanya es va atrevir a estirar la Comunitat Europea!

F. V.: Sí, però la retirada de l'escenari va ser claríssima, després de l'inici del conflicte.

D. M.: Una conclusió pràctica seria que aquest conflicte és el més complex que hi hagi hagut mai en la història dels conflictes, segur.

F. V.: No ho crec. Quan hauran passat uns quants anys i ens ho mirem amb perspectiva, ja ho veurem.

Josep Martinoy

(Per la transcripció: Oriol Cortacans)